

WENNGARNS HISTORIA

EN SAMMANFATTNING

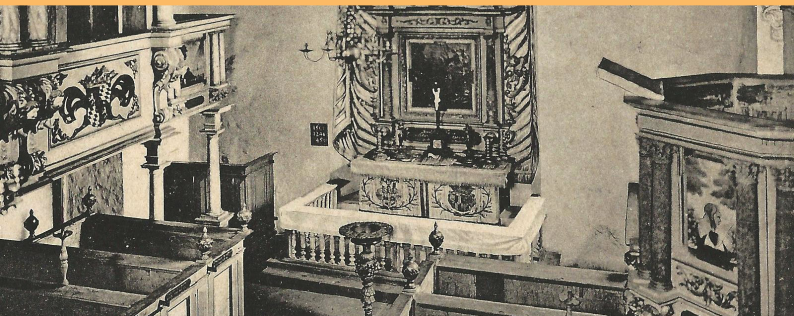
WENNGARNNS HISTORIA

Wenngarn är en plats med 1000 år av historia och 1000 år av framtid. Sveriges äldsta bevarade brev från 1164 handlar om området Wenngarn, genom århundradena har Vasaätten, statsmän, riddare och riksråd bott och härskat här.

Historien är en del av vår nutid och framtid, den ger inspiration och skapar en kreativ miljö. Wenngarn är idag ett levande bysamhälle anpassat efter människans behov och förutsättningar. En plats som vill inspirera och gå före för en positiv samhällsutveckling och framtid.

2

Historien och berättelser är en viktig del av Wenngarnns framtid som levande bysamhälle. Därför öppnar vi upp och erbjuder möjligheter att ta del av den historia men också att delta, utvecklas och vara med och skapa nya historier och nya berättelser.

*"Wenngårn är en viktig plats med 1000
år av historia och 1000 år av framtid.
I de magiska miljöerna kan vi inspirera
och glädja de som besöker Wenngårn så
att de lämnar oss med ett Wenngårns-
hjärta och längtan att komma tillbaka"*

DEN ÄLDSTA TIDEN

För de flesta är Venngarn förknippat med Magnus Gabriel de la Gardie på 1600-talet och alkoholistanstalten på 1900-talet. Men slottets historia är betydligt äldre än så. Den kan följas bakåt i tiden åtminstone 1000 år före Magnus Gabriel de la Gardies tid. Då är vi nere i järn-åldern. Gravfält från denna tid finns i närheten, vid Grindtorpet, Konterbacka/Humparbo och vid Fiskartorpet. Gravfälten låg nära gården så de äldsta boplatserna – föregångarna till Venngarn – finns i området. Men vi vet inte exakt var.

4

Det som idag är åkermark och parken runt slottet låg under denna tid under vatten. Orsaken är landhöjningen som pågått sen istidens slut för ca 10 000 år sen. För ungefär 1000 år sen under vikingatiden låg vattenytan 4-5 meter över dagens Mälarnivå. Det som tidigare var grunda vikar blir nu stränder och senare åkermark. Mycket händer också i Sverige vid denna tid. Riket Sverige börjar ta form. De första städerna växer fram – varav Sigtuna är en av de äldsta anlagd ca 970-980. En ny religion börjar också få fotfäste – kristendomen.

VISSTE DU?

Ortnamnet Venngarn kan komma från ordet vin 'fågellek, lekplats för fågel' och ett fornspråkligt garn 'tarm', som betyder smala uddar, vikar eller öar. Garn i Venngarn syftar sannolikt på Garnsviken.

MEDELTIDEN PÅ WENNGARN

Wenngarns historia börjar i Viby. En tvist mellan Doter och hennes son Gere utgör första akten i slottets historia. Tiden är 1160-1180-tal. Den visionära Doter följde tidens andliga trend, att donera mark till klosterbygge. I detta fall till cistercienserna. Men hennes son ville annorlunda. Sveriges äldsta brev handlar om just denna tvist. Den löstes av ärkebiskopen Stefan och kung Knut Eriksson genom att kungen skänkte sin mark i Julita i Södermanland. Det svenska samhällets allra översta toppskikt var alltså redan från början en del av händelserna i Viby/Wenngarn.

Första gången vi möter Wenngarn i de historiska källorna är 1282. Då nämns en herr Gere på Winagarum. Möjligen sonsonen till Gere i Viby. De två rummen med tegelvalv längst ner i slottet är från denna tid.

NEDLSAG I SLOTTETS ÄGANDE

Johan III

Gustav Vasa

Magnus av Sachsen-Lauenburg

1570 fkr

Drottning Disa sägs ha vuxit upp på Wenngarn.

1160-tal

Arvsvist om godset på Wenngarn pågår som nedtecknats i Sveriges äldsta brev.

1500-1600

Gustav Vasa tar över genom förfalskat påstående om att godset ska vara arv från hans mormor.

1568

Wenngarn doneras till Magnus av Sachsen och byggs om till renässans-slott.

Magnus Gabriel De la Gardie

Carl Gyllenborg

Olle Larsson

1653

Magnus Gabriel De la Gardie köper slottet och det byggs ut till det barockslott som vi än idag ser.

1705

Portarna slår upp för Sveriges första statliga alkoholistanstalt.

1916

Wenngarn köps upp av ett privat företag. Resulterar i förfall av ägorna.

1997

2013

Sisyfos köper upp Wenngarn. På 8 månader har man av Wenngarn skapat ett öppet och levande bysamhälle.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE

Den andra akten i Wenngarns historia var när Magnus Gabriel de la Gardie köpte slottet 1653. Men innan dess på 1590-talet hade en tidigare ägare Gustav av Sachsen-Lauenburg byggt om slottet i renässansstil. Det finns en inskription om det på slottets ena flygel. Magnus Gabriel de la Gardie i sin tur byggde om slottet i barockstil 1661 efter ritningar av Jean de la Vallées. Även parken är från denna tid. Hur slott och park kan ha sett ut framgår av ett kopparstick från 1600-talet.

8

Magnus Gabriel de la Gardie inredde slottet med dyrbara textilier, möbler och konst men mycket få av inventarierna finns idag kvar. Flera av innertaken som målades vid denna tid ger dock en bild av hur det kan ha sett ut. Grevparet Magnus Gabriel de la Gardie och hans maka Maria Eufrosyne av Pfalz hade sin våning en trappa upp. Sovrummen användes som mottagningsrum. De la Gardies rum låg i slottets mitt nära kapellet och hustruns rum låg i den norra flygeln.

Under reduktionen förlorade De la Gardie alla sina gods och sin förmögenhet. Men han fick bo kvar på Wenngarn och dog där 1686. Han är begravd i Varnhems klosterkyrka.

ANSTALTSTIDEN

Den tredje akten i slottets historia sker under vår egen tid, 1900-2000-tal. Fram till 1869 ägdes slottet av släkten Gerner. Detta år gav Albrecht Elof Ihre bortegendomen till kronan. Några decennier senare antogs en lag om behandling av alkoholister av Riksdagen 1913. En anstaltsbyggnad för alkoholistvård stod klar på Wenngarn 1916. Direktören och tjänstemän flyttade in i slottet. Det sägs att 93% av alla dom som fick vård för sitt missbruk kom tillbaka till Wenngarn. En siffra som vi idag gärna vill nå upp till med våra besökare.

10

Den till Pingskyrkan knutna Lewi Pethrus-stiftelsen för filantropisk verksamhet tog över Wenngarn 1983. Vid ägarbytet styckades egendomen upp för första gången sedan 1600-talet. Halva parken styckades av. Än idag tillhör marken från fontänen och bortåt fortfarande staten. LP-stiftelsen gick i konkurs 1997 och fastigheten köptes av Wenngarn AB. Sedan 2013 ägs fastigheten av Sisyfos AB.

Visionen är att skapa ett modernt bysamhälle med ett öppet slott.

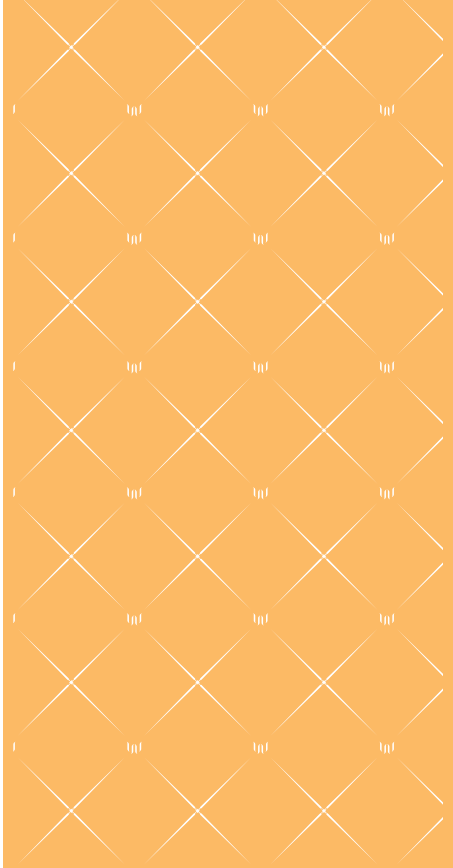
1000 ÅR AV HISTORIA...

1000 ÅR AV FRAMTID

Historien består av länkar som binder oss till nutiden och leder oss in i framtiden. Därför är historien och berättelser viktiga delar av Wenngarn som ett levande bysamhälle.

Vi vill öppna upp och erbjuda möjligheter att ta del av historien. Men också att alla ska kunna delta, utvecklas och vara med och skapa nya historier och nya berättelser. Genom delaktighet, långsiktigt tänkande och genom att vi vågar gå före vill vi ta Wenngarn in i framtiden.

Wfe.
WENNGARN

Wenngarn, 193 91 Sigtuna
Epost: info@wenngarn.se
Telefon: 08-599 293 30

